

translation

/trans'leɪf(ə)n/

noun

1. the process of rendering words or text
from one language into another.
2. the conversion of something
from one form or medium into another.

ЗДРУЖЕНИЕ
НА ПРЕВДУВАЧИ И
НА ТОЛКУВАЧИ
НА РЕПУБЛИКА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

СТРУЧЕН ПРЕВОД

за клиенти

Што треба да знаете
пред
да нарачате превод?

СКОПЈЕ
2019

Во кратки црти

Што подразбираме под „стручен превод“?

- Превод на стручен (а не книжевен) текст.

Каков преведувач ми треба?

- Квалификуван, професионален, искусен, докажан.

Каков треба да биде мојот однос со преведувачот?

- Проактивен, комуникативен.

Во кој рок ќе ми биде испорачан преводот?

- За еден работен ден од 8 часа просечно се преведуваат 5-6 страници.

Колку е голем мојот текст?

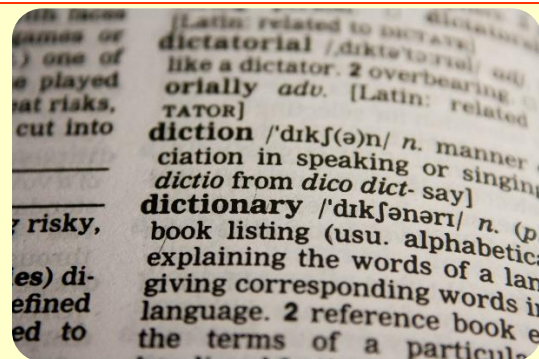
- Проверете сами: една страница содржи 1800 јазични знаци со сè белени.

Колку чини преводот?

- Околу 800 денари за 1 страница. За повеќе детали, видете во [Препораките за тарифирање](#).
- <https://bit.ly/2OyQOBL>

Дали преведувачот е сè што ми треба?

- Не. Ви треба и лектор, Ви треба и редактор.

Што подразбираме под „стручен превод“?

За разлика од книжевниот превод, *стручниот превод ги опфаќа сите оние текстови за чиешто преведување е потребно солидно познавање на стручна (техничка, специјализирана) терминологија.*

Во најширока смисла на зборот, секое **преведување (писмено)** и секое **толкување (усно)** претставува стручна работа – работа која квалитетно може да ја заврши само стручно, квалификувано, професионално лице.

Но, во потесна смисла на зборот, под „стручен“ превод подразбираме **преведување на стручни текстови.**

Поинаку кажано, сето она што излегува од доменот на „општа култура“.

Стручниот превод, на пример, го подразбира преведувањето на:

- рекламни плакати,
- ресторански менија,
- готварски рецепти,
- туристички брошури,
- упатства за монтирање на мебел,
- упатства за користење на куќни апарати,
- магистратури и докторати,
- закони и подзаконски акти,
- судски пресуди и решенија,
- еколошки студии,
- нацрти, проекти, елаборати,
- банкарски и книговодствени евиденции,
- лекарски наоди и извештаи,
- учебници, прирачници, работни тетратки,

и што уште не.

Каков преведувач ми треба?

Здружението на преведувачи и на толкувачи на Република Северна Македонија е местото каде што може да го најдете вистинскиот човек за Вашата работа – професионален преведувач кој располага со сите потребни квалификации.

Квалификуваниот преведувач знае како точно да го преведе Вашиот текст. Неговата, пак, **професионалност** е гаранција дека на Вашиот текст ќе му посвети должно внимание, дури и да е само една страничка долг, и дека ќе ги испочитува сите услови на договорот: да го испорача преводот во договорениот рок, да не ги открие доверливите информации што ќе ги прочита во текстот итн.

На пазарот кај нас може да најдете преведувачи на кои преведувањето им е само попатна или дополнителна дејност, и преведувачи на кои преведувањето им е **основно занимање**. Секако, некои преведувачи имаат помалку искуство, другите пак многу **поголемо искуство**. Некои се повеќе **специјализирани** за едни области, други пак за други области.

Вие самите треба да си изберете каков преведувач ќе ангажирате за Вашата задача. **Колку повеќе си го цените Вашиот текст и времето, стручноста и трудот што сте ги вложиле во неговото пишување, толку поголем професионалец и треба да изберете за да Ви го преведе текстот.**

Професионалниот преведувач внимава на својата стручна надградба. Професионалниот преведувач својот приход го вложува во купување речници, граматика, енциклопедии; неретко посетува дополнителни курсеви, оди на конференции; купува лиценцирани софтвери; и членува во струкови здруженија. **Професионалниот преведувач сите овие издатоци не ги гледа како трошок, туку како влог во својата кариера.**

Каков треба да биде мојот однос со преведувачот?

Доколку преведувачот Ви побара појаснување на некој дел од Вашиот текст или Ве праша што мислите за неговиот превод на некој термин, тоа не значи дека „не си ја знае својата работа“ – баш напротив – **тоа е показател дека преведувачот сериозно си ја сфатил задачата, активно размислува во процесот на преведување, и се стреми да Ви испорача што е можно поточен и попрецизен превод.**

Пред да го започне преведувањето, професионалниот преведувач ќе ги направи сите потребни **подготовки**. Ќе ја истражи зададената тематика, ќе се обиде на обата јазика да најде материјали од зададената област (право, економија, медицина, технологија, архитектура, земјоделство итн.), за да ја проучи и спореди терминологијата, за да ги разбере опишаните процеси.

И покрај сите негови самостојни подготовки, можно е преведувачот да Ви побара дополнителни појаснувања. Зошто?

Секогаш имајте на ум дека **терминологијата** што ја користите внатре во Вашата институција или организација често пати може да се преведе на повеќе од еден начини. Имајте на ум и дека **фразеологијата** и **жаргонот** што веќе сте ги воспоставиле во комуникација со странските партнери не се секогаш најпрецизни. Често пати со Вашиот странски партнер комуницирате на некој заемно разбирлив светски јазик кој не Ви е мајчин јазик ниту Вам, ниту на партнерот, Голема е веројатноста пишаните материјалите што Ви ги праќа странскиот партнер да содржат грешки од секаков вид, а за кои на преведувачот ќе му бидат потребни појаснувања.

Во Ваш личен интерес е да бидете во контакт со преведувачот и да му стоите на располагање за дополнителни информации сè дури не Ви го испорача конечниот превод.

Бидете проактивни. Посочете му на преведувачот кои термини/ фрази/ жаргони вообичаено ги користите во комуникација со странските партнери. Доколку е потребно, поканете го преведувачот да се запознае со работната поставеност во Вашата установа или со работниот процес во Вашата фабрика, за полесно да ја контекстуализира материјата што ја преведува.

Кога ќе биде готов преводот?

Зависи од „големината и тежината“ на текстот. Колку што текстот е поспецијализиран, толку е пообемна и подготовката за неговото преведување, што одзема време. Некогаш и да му дадете само една страничка текст на преведувачот, тој нема да може да го сработи истиот ден, бидејќи веќе работи на превод за некој претходен клиент.

Доколку станува збор за некоја поопшта содржина, за која преведувачот не мора претходно да истражува, да пребарува на интернет, да препрочитува речници, енциклопедии и сл., тогаш реално е да се очекува преведувачот да работи со „брзина“ **од околу 5-6 до најмногу 7 страници во еден работен ден.**

Некои преведувачи работат во агенции; други, пак, работат хонорарно од дома. И едните и другите тежнеат да остварат нормално работно време од **8 часа дневно 5 дена во неделата.**

Доколку преводот Ви е многу итен, професионалниот преведувач може да Ви излезе во пресрет и да преведе и 10, па дури и 15 страници за 24 часа; можеби ќе се согласи да работи ноќе, за викенд или на празник. Но, како и за секоја друга услуга, и за преведувањето бидете подготвени да платите 30%-50%, па дури и 100% над основната цена за **итната и прекувремена работа.**

Понекогаш и само една страничка текст може да биде толку многу набиена со стручна терминологија, називи на меѓународни институции, наслови на меѓународни спогодби и сл., што на преведувачот ќе му бидат потребни неколку часа работа. Затоа, **секој професионален преведувач најпрвин ќе Ви побара да му го пратите текстот, да го разгледа, па дури потоа ќе Ви го каже точниот рок во кој би можел да го сработи преводот.**

И секако, **не очекувајте дека преведувачот ќе може веднаш да фати да го преведува Вашиот текст.** Зависно од претходно договорените ангажмани, преведувачот може да Ве замоли да почекате неколку дена, па дури и да Ве одбие поради преголема зафатеност. Доколку навистина Ви е итен преводот, **секој професионален преведувач ќе може да Ве поврзе со некој свој колега кој е послободен во дадениот период.**

Колку е голем мојот текст?

Една „преведувачка страница“ содржи 1800 знаци сосе белини.

Отворете го својот Word документ, и во долниот лев агол побарајте го приказот за **Word Count**. Кликнете за да се отвори прозорецот.

Видете колку **Characters (with spaces)** содржи документот.

Поделете со 1800 – и ете Ви го бројот на страници.

Големината на текстот најпрецизно се мери според **бројот на јазични знаци сосе белини** што се содржат во преводот, а **не според видот и големината на фонтот, или големината на проредот и маргините на изворниот текст**. Но, кога преговарате со преведувачот, доколку во моментот располагате само со печатена форма на текстот, искусниот преведувач ќе знае и онака „од око“ да процени колку приближно е голем текстот, и ќе Ви даде некоја рамковна цена.

Пожелно е својот текст на преведувачот да му го предадете во електронски формат (Word, Excel, Power Point). Така најлесно ќе се направи пресметката, а и за преведувачот е многу полесно да почне да го обработува текстот (веднаш ќе може да го примени својот преведувачки софтвер). Дури и ако текстот Ви е достапен во **PDF формат**, професионалниот преведувач најверојатно ќе располага со соодветни алатки истиот да го претвори во Word.

Ако текстот Ви е достапен само во **печатена форма („тврда копија“)**, тогаш, преведувачот најверојатно ќе избере првин да го скенира текстот, и да го извлече во некој погоден електронски формат. Секако, оваа дополнителна работа – скенирање и уредување на текстот – преведувачот и дополнително ќе Ви ја наплати. **Затоа, по правило, гледајте сите текстови што му ги праќате на преведувачот самите да си ги подготвите во електронски формат.**

Ако сакате да Ви се преведе некоја **Power Point презентација**, тогаш цената не се договора по количина текст, туку според бројот на слајдовите.

Секогаш имајте во предвид дека **преводот се наплаќа според големината на создадениот превод** (што сепак нема да отстапува многу од големината на изворниот текст).

А колку чини преводот?

МАТА има изготвено **Препораки за тарифирање** кои првенствено се наменети за преведувачите, но, може да послужат и како ориентир за клиентите.

Документот е достапен на следната врска:

<https://bit.ly/20y00BL>

Согласно **Препораките за тарифирање на МАТА**, преводот чини минимум:

- за **текстуален документ** (Word, Excel) – 800 денари за една страница,
- за **презентација** (Power Point) – 280 денари за еден слајд,
- за **видео материјал** (игран или документарен филм и сл., со сценарио / транскрипција на дијалозите доставени од клиентот) – 180 денари за 1 минута,
- **итен превод** (6-10 страници за 24 часа) – 50% над основната цена,
- **многу итен превод** (над 10 страници за 24 часа, или работа за викенд, празник) – 100% над основната цена,
- **дополнително средување на табели и графикони**, уредување и форматирање – 1700 денари од еден час работа.

Сите цени се дадени како **брuto износи**. Професионалниот преведувач **уредно си ги плаќа своите даноци**. Согласно пазарните услови, цените подлежат на повремени корекции.

МАТА не сака да наметне монопол во преведувачката дејност во земјата. Сите преведувачи – вклучително и членовите на МАТА – се слободни самостојно да настапуваат на пазарот на трудот и, следејќи ги актуелните трендови во пазарната економија, самите да си ја определат цената според која ќе преведуваат за одреден клиент.

Сепак, **цените предложени во Препораките за тарифирање веродостојно ја одразуваат стручната спрема со која располага преведувачот, како и времето и трудот што треба да ги вложи за да го изработи преводот**.

Дали преведувачот е сè што ми треба?

Не. Ви треба и **лектор**, Ви треба и **редактор**. (А порано беше потребен и **коректор**.)

Коректор е лицето што проверува текстот да не содржи печатни грешки. Денеска, професионалниот преведувач секогаш работи во соодветна јазична поддршка, така што самиот Word (или друга програма за обработка на текст) му ги посочува сите сомнителни зборови. Со тоа, преводот најчесто нема потреба од дополнителна коректура.

Лектор е лицето коешто го проверува јазикот. Ја проверува лексичката, граматичката и стилската исправност на текстот. Секој преведувач, благодарение на својата наобразба и своето долгогодишно искуство, има натпросечно познавање на мајчиниот и на странскиот јазик. Но, кога преведува на македонски, на пример, преведувачот неретко ќе вметне и некој дијалектизам од местото каде што живее. Или пак, под влијание на странскиот јазик, ќе го испомеша редоследот на зборовите во македонската реченица. Лекторот е тој што ќе го поправи преводот.

Јазичниот редактор ја проверува формата и стилот на текстот. Дали, на пример, сте го започнале својот научен труд со соодветен вовед. Дали некој пасус е можеби премногу долг, па ќе предложи да го „прекршите“ во 2 или 3 помали пасуси. Или пак, некоја „километарска“ реченица што содржи набројување ќе предложи да ја запишете во форма на список (набројување под точки или редни броеви). Значи, јазичниот редактор води сметка Вашиот текст да биде лесно читлив, логички поврзан, а со тоа и полесно разбирлив за читателот.

Стручниот редактор проверува дали преведувачот ја употребил соодветната терминологија. Кога се преведува на некој странски јазик, пожелно е стручниот редактор да има познавања и од странскиот јазик и од стручната материја (на пример, некој универзитетски професор), за да може да ја провери исправноста на терминологијата така што ќе го спореди преводот со оригиналот.